

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І ЗАВДАННЯ

*до виконання курсової (розрахунково-аналітичної) роботи,
проведення практичних занять та самостійної роботи з курсу*

**АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

(для студентів усіх форм навчання
за спеціальністю 7.03050401, 8.03050401 – Економіка підприємства)

Методичні вказівки і завдання до виконання курсової (розрахунково-аналітичної) роботи, проведення практичних занять та самостійної роботи з курсу «Аналіз господарської діяльності підприємств міського господарства» (для студентів усіх форм навчання за спеціальністю 7.03050401, 8.03050401 – Економіка підприємства) / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: В. О. Костюк. – Х.: ХНУМГ, 2014. – 42 с.

Укладач: В. О. Костюк

Рецензент: к.е.н., доц. А. І. Зіньковська

*Рекомендовано кафедрою Міської і регіональної економіки ФЕіП,
протокол № 5 від 24.12. 2013 р.*

Зміст

	Стор.
Вступ	4
1 Робоча програма навчальної дисципліни	5
2 Методичні вказівки до виконання розрахунково-аналітичної роботи.	15
3 Методичні вказівки до проведення практичних занять та самостійної роботи.	25
4 Тести з навчальної дисципліни	25
5 Питання до самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни.	36

Вступ

В теперішніх умовах господарювання зростає потреба у здійсненні комплексного аналізу господарської діяльності підприємств та організацій міського господарства. Аналіз сприяє економічному обґрунтуванню управлінських рішень, виявленню і повнішому використанню резервів виробництва. Без нього неможливо дієво, по-науковому керувати підприємством, досягти високих результатів господарювання. Економічний аналіз дає змогу оцінити рівень господарської діяльності підприємств і їх окремих ланок, діагностувати характер і місце порушення нормального протікання виробничого процесу, визначати конкурентоспроможність тієї чи іншої організації.

Усе це свідчить про те, що в нових умовах управління економікою, де на першому плані стоїть вибір найбільш раціональних шляхів господарювання, значення економічного аналізу як важливого інструменту господарського керівництва постійно зростає.

У зв'язку з цим, метою даного навчального видання є надання допомоги студентам і магістрантам у здобутті ними необхідних знань, умінь та навичок для проведення техніко-економічного аналізу виробничо-експлуатаційної діяльності підприємств і організацій міського господарства.

Даними методичними вказівками передбачено виконання студентами економіко-аналітичної роботи, яка якраз і має на меті закріплення ними теоретичних знань з цієї дисципліни, розвиток у них навичок практичного розв'язування економіко-аналітичних завдань стосовно підприємств і організацій міського господарства, збирання необхідної для цього статистичної інформації, її належної обробки, проведення економічного аналізу, формування та оцінювання його наслідків і оформлення результатів дослідження.

Цю роботу рекомендується виконувати на матеріалах конкретного підприємства міського господарства, на якому студент працює або проходив літню виробничу практику.

1 Робоча програма навчальної дисципліни

1.1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – (ESTC)	Галузь знань 0305 – <u>Економіка і підприємництво</u> (шифр і назва)	За вибором	
	Напрямок підготовки 7.030504 – <u>Економіка підприємства</u> (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 7.03050401, 8.03050401 – Економіка підприємства	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		5-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <u>денна форма навчання-РГЗ</u> , (назва) <u>заочна- КР</u>		Семестр	
Загальна кількість годин - 108		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 48 год. самостійної роботи студента – 60 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Спеціаліст, магістр	24 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	18 год.
		Лабораторні	
		год.	8 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	88 год.
		Індивідуальні завдання: -	
		РГЗ – 20 год.	КР – 20 год.
		Вид контролю:	
залік	екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 48 год./ 60 год. (80%)

для заочної форми навчання - 20 год./ 88 год. (23%)

1.2 Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів аналітико-синтетичного творчого мислення шляхом опанування ними необхідних теоретичних знань, умінь та практичних навичок з методології та методики організації і проведення фінансово-економічного аналізу діяльності підприємств міського господарства.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- засвоєння теоретико-методологічних основ проведення аналітико-синтетичних досліджень діяльності суб'єктів господарювання;
- володіти основними методичними та технічними прийомами (способами) фінансово-економічного аналізу підприємств міського господарства;
- набуття навичок економіко-математичного моделювання факторних систем;
- володіти організацією та методикою аналізу економіко-статистичних показників діяльності підприємств міського господарства.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- сутність, предмет, зміст, об'єкт, суб'єкт, основні функції і завдання проведення фінансово-економічного аналізу діяльності підприємств міського господарства;
- основні чинники, які визначають результати господарської діяльності підприємств;
- систему показників, які використовуються у процесі аналізу діяльності підприємств міського господарства;
- основні економіко-статистичні прийоми економічного аналізу;

вміти :

- зібрати, систематизувати та узагальнити аналітичну інформацію, яка характеризує діяльність досліджуваних підприємств;
- проводити статистичну обробку даних з побудовою відповідних економіко-математичних факторних систем;
- застосовувати економіко-статистичні методи аналізу для дослідження господарської діяльності підприємств міського господарства;
- аналізувати стан, структуру та інтенсивність зміни досліджуваних показників;
- прогнозувати зміни аналізованих показників в майбутньому;
- робити самостійні науково-обґрунтовані висновки та узагальнення.

1.3 Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства

Тема 1. Суть, предмет, зміст і завдання аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства.

1.1 Суть економічного аналізу і синтезу.

1.2 Предмет, зміст, об'єкти, суб'єкти, рівні і завдання економічного аналізу.

Тема 2. Метод і основні прийоми економічного аналізу.

2.1 Метод економічного аналізу і його характерні особливості.

2.2 Методика економічного аналізу.

2.3 Основні прийоми (способи) економічного аналізу.

Тема 3. Види, інформаційна база і організація економічного аналізу на підприємствах міського господарства.

3.1 Види економічного аналізу.

3.2 Інформаційна база економічного аналізу.

3.3 Організація аналітичної роботи і оформлення результатів економічного аналізу.

Тема 4. Аналіз виконання виробничої програми.

4.1 Основні показники, вимірники та завдання аналізу виробничої програми підприємств міського господарства.

4.2 Загальна методика аналізу виробничої програми.

4.3 Факторний аналіз показників виробничої програми окремих підприємств міського господарства.

Тема 5. Аналіз ефективності використання основних фондів комунальних підприємств.

5.1 Аналіз динаміки, складу, структури, руху і технічного стану основних фондів.

5.2 Оцінка озброєності праці основних фондів.

5.3 Аналіз ефективності використання основних фондів.

5.4 Аналіз ефективності використання виробничого устаткування.

5.5 Аналіз впливу основних фондів (виробничого устаткування) і ефективності їх використання на кінцеві результати роботи підприємства.

5.6 Аналіз ефективності використання земельної площі, зайнятої підприємствами.

Тема 6. Аналіз ефективності використання праці.

6.1 Аналіз динаміки, укомплектування, складу, структури, інтенсивності руху і ефективності використання кадрового потенціалу підприємства.

6.2 Аналіз ефективності використання робочого часу на підприємстві.

6.3 Аналіз показників продуктивності праці.

6.4 Аналіз впливу трудових чинників на кінцеві результати роботи підприємства.

6.5 Аналіз впливу трудового і технічного потенціалу підприємства на його кінцевий виробничий процес.

Тема 7. Аналіз собівартості продукції (послуг).

7.1 Аналіз динаміки, складу і структури собівартості продукції (послуг) за різними ознаками.

7.2 Факторний аналіз окремих економічних елементів операційних витрат (статей калькуляції).

7.3 Аналіз показників-індикаторів собівартості продукції (послуг).

Тема 8. Аналіз доходів підприємств міського господарства.

8.1 Аналіз динаміки, складу і структури доходів.

8.2 Факторний аналіз доходів окремих комунальних підприємств.

8.3 Аналіз показників-індикаторів (мультиплікативів) доходів.

Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств міського господарства.

9.1 Порівняльний аналіз показників прибутку і рентабельності.

9.2 Аналіз впливу техніко-економічних чинників на зміну показників прибутку і рентабельності окремих підприємств міського господарства.

9.3 Аналіз фінансового стану підприємства.

1.4 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства												
Тема 1. Суть, предмет, зміст і завдання аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства	9	2	2	-	-	5	6	1	-	-	-	5
Тема 2. Метод і основні прийоми економічного аналізу	18	4	4	-	-	10	24	2	2	-	-	20
Тема 3. Види, інформаційна база і організація економічного аналізу на підприємствах міського господарства	9	2	2	-	-	5	6	1	-	-	-	5
	36	8	8	-	-	20	36	4	2	-	-	30

Продовження

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 2. Аналіз фінансово-економічних показників діяльності підприємств міського господарства												
Тема 4. Аналіз виконання виробничої програми підприємств міського господарства	18	4	4	-	-	10	16	2	1	-	-	13
Тема 5. Аналіз ефективності використання основних фондів комунальних підприємств	9	2	2	-	-	5	13	2	1	-	-	10
Тема 6. Аналіз ефективності використання праці	9	2	2	-	-	5	12	1	1	-	-	10
Тема 7. Аналіз собівартості продукції (послуг)	8	2	2	-	-	4	7	1	1	-	-	5
Тема 8. Аналіз доходів підприємств міського господарства	8	2	2	-	-	4	7	1	1	-	-	5
Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств міського господарства	20	4	4	-	-	12	17	1	1	-	-	15
Разом за змістовим модулем 2	72	16	16	-	-	40	72	8	6	-	-	58
УСЬОГО ГОДИН	108	24	24	-	-	60	108	12	8	-	-	88

1.5 Теми семінарських занять

Програмою навчальної дисципліни не передбачено

1.6 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Суть, предмет, зміст і завдання аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства	2	-
2	Метод і основні прийоми економічного аналізу	4	2
3	Види, інформаційна база і організація економічного аналізу на підприємствах міського господарства	2	-
4	Аналіз виконання виробничої програми підприємств міського господарства	4	1
5	Аналіз ефективності використання основних фондів комунальних підприємств	2	1
6	Аналіз ефективності використання праці	2	1
7	Аналіз собівартості продукції (послуг)	2	1
8	Аналіз доходів підприємств міського господарства	2	1
9	Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств міського господарства	4	1
	РАЗОМ	24	8

1.7 Теми лабораторних занять

Програмою навчальної дисципліни не передбачено

1.8 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Суть, предмет, зміст і завдання аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства	5	5
2	Метод і основні прийоми економічного аналізу	10	20
3	Види, інформаційна база і організація економічного аналізу на підприємствах міського господарства	5	5
4	Аналіз виконання виробничої програми підприємств міського господарства	10	13
5	Аналіз ефективності використання основних фондів комунальних підприємств	5	10
6	Аналіз ефективності використання праці	5	10
7	Аналіз собівартості продукції (послуг)	4	5
8	Аналіз доходів підприємств міського господарства	4	5
9	Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств міського господарства	12	15
	РАЗОМ	60	88

1.9 Індивідуальні завдання

Форма навчання	Курс	Семестр	Найменування завдання	Обсяг завдання	Кількість годин
Денна	5	2	Розрахунково-графічне завдання (РГЗ)	Пояснювальна записка на 3 стор.	20
Заочна	2	2	Курсова робота (КР)	Пояснювальна записка на 3 стор.	20

1.10 Методи навчання

Вивчення навчальної дисципліни опирається на теоретичні, методологічні та прикладні дослідження інших наук, зокрема філософії, політичної економії, макроекономіки, мікроекономіки, економіки підприємства, статистики, теорії ймовірностей і математичної статистики, фінансів, аудиту, фінансового менеджменту. Використовується загальний метод пізнання для всіх наук - діалектичний метод, що є важливою умовою при вивченні причинно-наслідкових взаємозв'язків між досліджуваними фінансово-економічними показниками діяльності суб'єктів господарювання.

Наряду з цим використовується наступні методи пізнання дійсності: аналіз, синтез, індукція, дедукція, статистичні методи.

При викладанні основних положень навчальної дисципліни наряду з лекціями, практичними заняттями широко використовуються такі методи навчання, як проблемний, пошуковий, дослідницький, ілюстративний.

1.11 Методи контролю

Методика контролю знань студентів:

1. Поточні види контролю (усне опитування, тестові завдання) зі зазначенням кількості балів, які можна отримати за кожен модуль та модуль в цілому, передбачають 100-бальну систему оцінювання).
2. Курсова робота (розрахунково-графічне завдання) оцінюється окремо також по 100-бальній системі.
3. Екзамен (залік) проводиться письмово.

1.12 Розподіл балів, які отримують студенти

Екзамен (залік)

Поточне тестування									Екзамен (залік)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					
T-1	T-2	T-3	T-4	T-5	T-6	T-7	T-8	T-9	40	100
5	20	5	5	5	5	5	5	5		

T-1, T-2 ... T-9 – теми змістових модулів.

Курсова робота (РГЗ)

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 40	до 40	до 20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

1.13 Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма з курсу “Аналіз господарської діяльності” (“Фінансово-економічний аналіз”), рекомендації до самостійного вивчення дисципліни та методичні вказівки до виконання розрахунково-аналітичної роботи (для студентів і магістрантів усіх форм навчання спеціальностей економіки та менеджменту підприємств міського господарства). Харків: ХНАМГ, 2007.

2. Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи та проведення практичних занять з курсу „Аналіз господарської діяльності” („Економічний аналіз”, „Фінансово-економічний аналіз”) (для студентів усіх форм навчання спеціальностей 6.050100, 7.050107, 8.050107 – „Економіка підприємства”, 6.050200, 7.050201 – „Менеджмент організацій”). – Харків: ХНАМГ, 2008.

1.14 Рекомендовані джерела

Базові

1. Анализ хозяйственной деятельности: Учебное пособие/Бариленко В.И. и др.; Под. ред. В.И. Бариленко.-М.: «Омега-Л», 2009. – 414 с.
2. Андрєєва Г.І. Економічний аналіз: Навч. – метод. посіб. – К.: Знання, 2008. – 263 с.
3. Баканов М.И., Мельник М.В., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2004.
4. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: Навч. посібник. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009. – 256 с.
5. Доля В.Т. Экономический анализ: теория и практические методики: Учебное пособие. – К.: Кондор, 2003. – 208 с.
6. Економічний аналіз: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050.106. “Облік і аудит”. За ред. проф. Ф.Ф. Бутиця. – Житомир: «Рута», 2003. – 680 с.
7. Економічний аналіз: Навчальний посібник / М.А. Болох, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
8. Івахненко В.М. Теорія економічного аналізу: Навч. посібник. – К.: Видавництво дім «Слово», 2010. – 352 с.
9. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. економічний аналіз: теорія і практика: Підручник. – Львів: «Магнолія - 2006», 2008. – 440 с.
10. Косова Т.Д. Сухарев П.М., Ващенко Л.О. та ін. Організація і методика економічного аналізу: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
11. Костюк В.О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства. Навч. посібник. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 245 с.
12. Любушин Н.П. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: Учебное пособие. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2005. – 448 с.

13. Литвин Б.М. Економіко-аналітична діяльність в організації: Підручник. – К.: Хай-Тек Прес, 2008. – 352 с.
14. Маркин Ю.П. Экономический анализ: Учебное пособие. – М.: Омега – Л., 2009. – 450 с.
15. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: Підручник. – К.: Знання, 2008. – 630 с.
16. Прокопенко І.Ф., Ганін В.І., Петряєва З.Ф. Курс економічного аналізу: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. І.Ф. Прокопенко. – Харків : Легас, 2004. – 384 с.
17. Савицкая Г.В. Экономический анализ: Учебник/ 10-е изд. – М.: Новое знание, 2007. – 6 с.
18. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. – К.: Знання, 2004. – 654 с.
19. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: навч. посібник. – Львів: «Новий світ – 2000», 2006. – 344 с.
20. Фінансово-економічний аналіз: Підручник/ Буряк П.Ю., Римар М.В., Бець М.Т. та ін. Під заг. ред. П.Ю.Буряка, М.В. Римара. – К.: ВД „Професіонал”, 2004. – 528с.

Допоміжні джерела

1. Бабець Є.К., Горлов М.І., Жуков С.О., Стасюк В.П. Теорія економічного аналізу. Навч. посіб. – К.: ВД „Професіонал” 2007. – 384 с.
2. Васильєва Л.С. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятий: Учебник/ Л.С. Васильева, Е.М. Штейн, М.Б. Петровская. – М.: Экзамен, 2008. – 319 с.
3. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: Навч. – метод. посіб. – К.: КНЕУ, 2000. – 263 с.
4. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2000. – 144 с.
5. Калина А.В., Конєва М.И., Яценко В.А. Современный экономический анализ и прогнозирование (микро- и макроуровни): Уч.- метод. пособие. 3-е изд. – К.: МАУП, 2003. – 416 с.
6. Кожанова Е.П., Отенко І.П. Економічний аналіз: Навч. посібник. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2005. – 344 с.
7. Комплексный экономический анализ предприятия/ Под ред. Н.В. Войтоловського, А.П. Калининой, И.И. Мазуровой. – СПб.: Питер, 2010. – 576 с.
8. Кононенко О., Маханько О. Анализ финансовой отчетности. – Х.: Фактор, 2007. – 208 с.
9. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. – Х.: Фактор, 2007. – 784 с.
10. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу: навч. посібник. – К.: Знання, 2008. – 639 с.

11. Прокопенко И.Ф., Ганин В.И., Москаленко В.В. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятий с примечанием ПК: Учеб. пособие. – К.: Центр учебной литературы, 2006. – 336 с.
12. Савицкая Г.В. Экономический анализ: Учебник. – М.: Новое знание, 2004. – 654 с.
13. Черниш С.С. Економічний аналіз: навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 312 с.
14. Чернов В.А. Экономический анализ: торговля, общественное питание, туристический бизнес: Уч. пособие / Под ред. проф. М.И. Баканова. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2003. – 686 с.
15. Фомин Я.А. Диагностика кризисного состояния предприятия: Уч. пособие. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2003. – 349 с.
16. Череп А.В. Економічний аналіз: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 160 с.
17. Цал - Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: Підручник. – К.: Центр. навч. літ-ри, 2008. – 566 с.
18. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. – К., 2005. – 196 с.
19. Шило В.П., Верхоглядова Н.І., Ільїна С.Б., Темченко А.Г., Брадул О.М. Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємства: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2005. – 240 с.
20. Шубіна С.В., Торяник Ж.К. Економічний аналіз: Практикум. – К.: Знання, 2007. – 230 с.

1.15 Інформаційні ресурси

1. Цифровий репозиторій ХНАМГ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua>

2 Методичні вказівки до виконання розрахунково-аналітичної роботи

Вибір теми розрахунково-аналітичної роботи і її виконання

Вибір теми аналітичної роботи – це важлива і відповідальна справа. Від цього в значній мірі залежить успіх її виконання. При цьому виконавець роботи повинен орієнтуватися на вибір проблеми, вивчення якої дасть змогу істотно розширити і поглибити його професійні знання з аналізу господарської діяльності підприємств і організацій міського господарства.

Пропонується наступна тематика робіт:

1. Фінансово-економічний аналіз господарської діяльності підприємства міського господарства.
2. Застосування економіко-статистичних і математичних методів дослідження для фінансово – економічного аналізу підприємства.
3. Автоматизація фінансово – економічного аналізу показників роботи підприємства.
4. Факторний аналіз узагальнюючих показників роботи підприємства міського господарства.
5. Порівняльний аналіз роботи підприємств міського господарства.
6. Оперативний аналіз показників роботи підприємства.
7. Аналіз виконання виробничої програми підприємства.
8. Факторний аналіз показників виробничої програми підприємства.
9. Аналіз ефективності використання основних фондів підприємства.
10. Аналіз складу, структури і ефективності використання виробничого обладнання на підприємстві.
11. Аналіз складу, структури і ефективності використання основних фондів та їх впливу на кінцеві результати господарської діяльності підприємства.
12. Аналіз ефективності використання праці.
13. Аналіз впливу трудових факторів на кінцеві результати господарської діяльності підприємства.
14. Аналіз собівартості продукції (послуг).
15. Аналіз доходів підприємства.
16. Аналіз прибутку (збитку) підприємства.
17. Порівняльний аналіз показників рентабельності фінансово – господарської діяльності підприємства.
18. Аналіз фінансових показників господарської діяльності підприємств міського господарства.
19. Факторний аналіз доходів, прибутку та рентабельності підприємств міського господарства.
20. Аналіз фінансових результатів і фінансового стану підприємства.

Тему роботи студент самостійно вибирає згідно з переліком запропонованої вище тематики. Крім цього, йому надається право проявити ініціативу і визначити тему роботи, не передбачену в переліку, враховуючи

свій власний інтерес. Ця тема потім має бути погоджена з науковим керівником, який призначається кафедрою для консультацій, перевірки і захисту роботи.

Якщо студент не має можливості виконати дану роботу на базі конкретного підприємства, він може у цьому випадку використати статистичні дані, які наведені в додатку 4.

Варіант завдання визначається самостійно у відповідності до останньої цифри залікової книжки. При цьому дані базисного року студент повністю переписує із додатка 4, а дані звітного року необхідно помножити на відповідні варіанту коефіцієнти коригування, які приведені в наступній таблиці.

Номер варіанта (остання цифра залікової книжки)	Коефіцієнти коригування даних звітного року в додатку 4
1	1,01
2	1,02
3	1,03
4	1,04
5	1,05
6	1,06
7	1,07
8	1,08
9	1,09
0	1,00 (без змін)

Поради і вказівки керівника є особливо важливими при складанні плану економіко - аналітичної роботи, способів дослідження , обробки статистичної інформації, аналізі одержаних результатів, а також при підготовці до захисту.

У процесі роботи керівник здійснює спостереження за ходом дослідження і контроль за дотриманням календарного графіка, вносить необхідні поправки, націлює студента на самостійне вирішення досліджуваних питань.

Структура, обсяг і зміст роботи

Дана аналітична робота складається з таких елементів:

1. Титульний аркуш (додаток 1).
2. Зміст (додаток 2, 3).
3. Вступ.
4. Техніко – економічна характеристика аналізованого підприємства.
5. Основна частина, що складається з декількох розділів.
6. Висновки.
7. Список літератури.
8. Додатки (таблиці, графіки, форми звітності тощо).

Обсяг роботи складає 35-40 сторінок формату А4 рукописного тексту без урахування додатків. Приблизний обсяг структурних складових рукописного варіанта (кількість сторінок): вступ – 1-2; характеристика

підприємства – 3-4; основна частина – 25-30; висновки і пропозиції – 1-2; список використаних джерел – 1-2.

У вступі студент обґрунтовує актуальність теми даної роботи, розкриває мету і завдання фінансово–економічного аналізу стосовно майбутнього дослідження, характеризує стан аналізованого об'єкта, висвітлює його роль і значення в умовах ринкової економіки, визначає методи вирішення аналітичних задач, висвітлює загальні питання.

У розділі “Техніко–економічна характеристика аналізованого підприємства” треба коротко охарактеризувати об'єкт дослідження на основі аналітичної інформації, використовуваної при виконанні роботи, вказати виробничий профіль підприємства, його структуру, галузеву підпорядкованість, напрямки і масштаби виробництва, стан досліджуваного господарства за звітний період за основними показниками (обсяг виробництва і реалізації продукції, вартість основних фондів, чисельність працівників, фонд оплати праці, доходи, експлуатаційні витрати, прибуток та ін.), дати інформацію про перспективу його технічного і соціально – економічного розвитку.

У основній частині роботи розкривають її зміст. Головні питання дослідження виділяють у вигляді окремих розділів, підрозділів, пунктів, кожний з яких повинен мати свій номер і назву. Їх розміщують у певній логічній послідовності. У кінці кожного розділу повинні бути узагальнення і висновки.

Кількість і назва розділів залежать від теми роботи. Якщо тема роботи являє собою, наприклад, фінансово–економічний аналіз господарської діяльності підприємства у цілому, то в даному випадку можна порекомендувати мати в основній її частині такі розділи:

- Аналіз виконання виробничої програми;
- Аналіз ефективності використання основних фондів;
- Аналіз ефективності використання праці;
- Аналіз собівартості продукції (послуг);
- Аналіз доходів;
- Аналіз прибутку та рентабельності;
- Аналіз фінансового стану підприємства.

Якщо темою роботи є, наприклад, “Аналіз ефективності використання основних фондів підприємства”, то в цьому разі можна запропонувати такий склад її основної частини:

- Аналіз обсягу і динаміки основних фондів;
- Аналіз складу і структури основних фондів;
- Аналіз руху основних фондів;
- Аналіз технічного стану основних фондів;
- Аналіз фондоозброєності праці;
- Аналіз ефективності використання основних фондів;
- Аналіз впливу основних фондів і ефективності їх використання на кінцеві результати роботи підприємства.

Основна частина роботи, як уже зазначалося, являє собою фінансово – економічний аналіз господарської діяльності (або її окремих частин) підприємства, на базі якого ведеться дослідження. Джерелами інформації є планово – нормативні (нормативні, прогностичні, проектні, договірні, планові показники, норми, нормативи, тарифні ставки, преїскуранти, цінники, кошторисні документи, технічна документація та ін.); облікові (дані бухгалтерського, статистичного і оперативно–технічного обліку); звітні (дані бухгалтерської, статистичної і оперативно – технічної звітності); позаоблікові дані (акти ревізії, матеріали обстежень, перевірок, постанов, наказів, розпоряджень, анкетування, публікацій, ділової переписки та ін.). Комплексне використання цих джерел, їх правильне узгодження дозволяє всебічно і глибоко проаналізувати господарську діяльність того чи іншого підприємства, виявити невикористані внутрішні резерви.

Аналіз господарської діяльності підприємства здійснюють за допомогою системи наочно обґрунтованих методичних і технічних прийомів дослідження. Працюючи над розрахунково-аналітичною роботою, необхідно використати аналітичні прийоми, що дозволяють виявити причинно–наслідкові взаємозв'язки і взаємозалежність між аналізованими показниками, визначити конкретні фактори, що впливають на зміну тих чи інших сторін господарської діяльності, розрахувати абсолютну й відносну величину такого впливу, виявити внутрішні резерви, дати об'єктивну оцінку результатам господарювання.

Методичні прийоми техніко–економічного аналізу різноманітні, їх вибір і застосування визначаються метою і завданням конкретного дослідження, повнотою і якістю вихідної інформації, змістом аналізованих об'єктів.

Під час виконання роботи треба ширше використовувати різні прийоми дослідження, оскільки кожен з них виконує якийсь конкретне завдання, тому вони органічно доповнюють один одного і тільки в цілому становлять повну методику економічного аналізу.

Найважливішими прийомами (способами) упорядкування, систематизації, наукової обробки і узагальнення економічної інформації, що застосовуються в процесі аналізу господарської діяльності підприємств і організацій міського господарства і які необхідно використати при виконанні розрахункової роботи, є: порівняння, деталізація, балансовий прийом, метод статистичних групувань, метод абсолютних, відносних і середніх величин, ряди динаміки, індексний метод, метод ланцюгових підстановок, графічний метод, статистичні таблиці та ін.

Застосовуючи у процесі аналізу прийом порівняння, доцільно використати найбільш поширені його форми (порівняння з планом, прогнозом на поточний період, показниками попередніх періодів, показниками інших підприємств, прогресивними показниками, нормами, нормативами, із середньогалузевим рівнем, з виробничим потенціалом підприємства та ін.), що дає змогу визначити ступінь виконання плану, оцінити, в якій мірі збувається намічений прогноз, перевірити напруженість

планових завдань і якість планування, виявити динаміку досліджуваних показників, визначити кращий досвід господарювання, установити, чи є аналізоване підприємство конкурентоспроможним, оцінити його організаційно–технічний рівень, визначити місце, яке воно посідає у галузі, встановити, в якій мірі підприємство наблизилося до найвищого рівня використання наявних ресурсів і ефективності господарювання, виявити невикористані внутрішні резерви тощо.

Застосування під час аналізу прийому деталізації має на меті послідовно розкласти за різними ознаками аналізовані підсумкові показники на їх окремі складові частини. При цьому виявлені при первісній деталізації складові часткові показники підлягають подальшій деталізації і так до тих пір, поки не будуть встановлені першопричини тих чи інших результатів роботи аналізованого підприємства.

У зв'язку з цим, треба вивчити зміну аналізованих показників у розрізі окремих періодів (рік, квартал, місяць), структурних підрозділів підприємства, а також дослідити їх стан за окремими складовими частинами. Такий підхід дає змогу встановити найбільш успішні періоди роботи підприємства, з'ясувати недоліки у виконанні окремих операцій, визначити резерви у використанні техніки, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, виявити передові і відстаючі ділянки, визначити ступінь участі окремих підрозділів у формуванні підсумкових аналізованих показників, оцінити міру їх відповідальності, з'ясувати структуру досліджуваних показників, що, кінець кінцем, сприяє виявленню основних чинників, які вплинули на зміну рівня досягнутих результатів.

Слід зазначити, що балансовий прийом широко застосовується у тих випадках, коли між аналізованими показниками має місце функціональна залежність. Суть його використання полягає у складанні й читанні різноманітних балансів, що характеризують наявність ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових), їх використання або потребу в ресурсах і джерелах їх покриття. Наприклад, баланс робочої сили показує потребу підприємства у робочих кадрах і джерелах покриття; баланс робочого часу характеризує загальні ресурси часу і їх використання; матеріальні баланси відображають потребу підприємства у матеріалах і вказують їх покриття та ін.

Зіставлення планових і звітних балансів між собою за відхиленнями дозволяє визначити вплив факторів – аргументів (в абсолютних і відносних величинах) на зміну підсумкового показника, виявити резерви підвищення ефективності роботи аналізованого підприємства.

У практиці аналітичної роботи дуже часто використовують метод статистичних групувань для вирішення наступних завдань: виявлення соціально – економічних типів досліджених явищ, наприклад, при вивченні розподілу підприємств міського господарства за формами власності; при дослідженні міського населення за суспільними групами та ін.; вивчення складу і структури аналізованої сукупності за тими чи іншими істотними ознаками, наприклад, дослідження працівників підприємства за віком,

статтю, освітою та ін.; дослідження взаємозв'язку і залежності між окремими показниками, наприклад, вивчення наявності зв'язку між рівнем фаху працівника, з однієї сторони, і рівнем його заробітку, продуктивності праці – з другої.

Одним з найважливішим способів аналізу економічних явищ і процесів є використання прийому абсолютних, відносних і середніх величин. Абсолютні величини (показники) застосовують в аналізі для характеристики обсягів (рівнів, розмірів) аналізованих об'єктів (обсяг продукції, кількість працівників, прибуток та ін.).

У зв'язку з цим їх використовують для характеристики наявності ресурсів підприємства (матеріальних, трудових, фінансових), розмірів виробництва, фондів оплати праці, робочого часу, для визначення впливу окремих факторів на досягнуті результати господарювання. Відносні величини (планового завдання, виконання плану, динаміки, структури, інтенсивності, координації, порівняння) відображають кількісні співвідношення аналізованих абсолютних показників; їх використовують для оцінки планової швидкості розвитку (зміни) досліджуваних об'єктів, вивчення ступеня виконання планового завдання, дослідження інтенсивності розвитку економічних явищ, аналізу складу і структури та ін. За допомогою середніх величин (середньої арифметичної, гармонійної, геометричної, хронологічної) розраховують і аналізують різноманітні середні показники (середня заробітна плата, середній рівень продуктивності праці, середня вартість основних фондів, середньооблікова чисельність працівників та ін.), що дає змогу одержувати узагальнюючу характеристику якісно однорідних сукупностей. Однією з важливих умов застосування середніх величин є якісна однорідність аналізованої сукупності, для якої вони розраховуються. У цьому разі такі середні матимуть реальний смисл і в достатній мірі характеризувати типовий рівень ознаки. Тому застосування в економічному аналізі середніх величин не можна відокремлювати від прийому статистичних групувань. Важливою умовою економічного аналізу є комплексне використання абсолютних, відносних та середніх величин.

Ряди динаміки являють собою важливий прийом аналізу, оскільки дають змогу виявити закономірності і окремі тенденції розвитку економічних явищ і процесів за ряд періодів. При виконанні даної роботи необхідно розрахувати і проаналізувати стосовно досліджуваних об'єктів такі показники динаміки: ланцюгові й базисні абсолютні прирости аналізованих показників, їх темпи зростання і темпи приросту, абсолютне значення одного відсотка приросту, середній темп зростання і приросту, середній рівень ряду динаміки.

Індексний метод широко використовують у практиці аналітичної роботи для вивчення ступеня виконання різних планових завдань, визначення динаміки аналізованих показників, для вимірювання інфляції, розрахунку впливу окремих факторів на зміну результатів діяльності підприємств і організацій міського господарства. Слід пам'ятати, що індекс - це є відносна величина (динаміки, виконання плану), що характеризує зміну рівня будь-

якого аналізованого показника в часі, просторі чи порівняно з планом, нормою, стандартом. Різновидами індексів є процент виконання плану, темпи і коефіцієнти зростання (ланцюгові, базисні, середні).

Метод ланцюгових підстановок застосовують в аналізі господарської діяльності підприємств для визначення кількісного впливу окремих факторів на зміну узагальнюючих економічних показників (обсяг продукції, дохід, прибуток та ін.). Його використовують тоді, коли між досліджуваними показниками є функціональна пропорційна залежність і аналізований показник може бути поданий у вигляді добутку декількох факторів. Слід зазначити, що при використанні цього прийому перш за все необхідно правильно побудувати математичну факторну модель (формулу) аналізованого показника, яка не може бути довільною. Застосовуючи до цієї моделі різні модифікації ланцюгових підстановок (ланцюгову схему розрахунку впливу факторів, спосіб обчислення абсолютних різниць, індексну схему розрахунку), обчислюють абсолютний і відносний вплив окремих факторів на зміну того чи іншого аналізованого показника, а також визначають структуру цього впливу. При виконанні розрахункової роботи треба використати всі різновидності цього прийому.

Статистичні таблиці використовують для найбільш раціонального, наочного та систематизованого викладення результатів зведення і групування аналітичних даних. Слід нагадати, що подібно до граматичного речення кожна таблиця має статистичний підмет і присудок. Підметом таблиці є ті об'єкти (показники), які аналізуються. Він відповідає на питання: "Хто?", "Що?". Присудок статистичної таблиці – це система показників, якими характеризується підмет. Він відповідає на запитання: "Якими показниками характеризується досліджуваний об'єкт?". У таблиці підмет найчастіше знаходиться зліва (характеризує зміст рядків), присудок – зверху (характеризує зміст граф). Читання і аналіз підмета статистичних таблиць має велике значення у практиці аналітичної роботи (горизонтальний аналіз) і окремих ознак її присудка (вертикальний аналіз), визначення наявності і характеру взаємозв'язків між окремими аналізованими показниками, подання узагальнюючих висновків про досліджувані об'єкти. Важливо підкреслити, що статистичні таблиці на стадії збору цифрової інформації і підготовки економічного аналізу забезпечують одноманітність і впорядкованість досліджуваних показників, на стадії обробки даних є своєрідним алгоритмом розв'язування аналітичних задач і проведення розрахунків, на стадії закінчення аналізу – засобом оформлення його результатів.

Графічний метод застосовують в економічному аналізі для здійснення контролю за виконанням різноманітних планів (планів – прогнозів, бізнес – планів, індикативних та ін.), вивчення структури і тенденції зміни господарських явищ і процесів, дослідження взаємозв'язку між аналізованими показниками у просторі або часі, одержання висновків про наявність і напрям такого зв'язку, а також дозволяє обрати математичну модель для його вираження. Відомо, що графічній мові притаманні такі риси: лаконічність (відображення статистико – аналітичної інформації за

допомогою невеликої кількості знаків – символів), змістовність і наочність. Графічна інформація легше засвоюється і запам'ятовується, розвиває просторове уявлення, аналітичне мислення, зорову пам'ять. В економічному аналізі широко використовують різноманітні діаграми (стовпчикові, кругові, криволінійні, фігурні), картограми, картодіаграми, графік Варзара, радіальні графіки, квадратні, точкові, графіки виконання плану, графік відхилень і т.п. Останнім часом ефективним є застосування комп'ютерних засобів побудови графічних зображень, що рекомендується використовувати при виконанні розрахункової роботи.

Крім наведених вище прийомів дослідження, студент при виконанні розрахунково-аналітичної роботи може використати й інші, зокрема, математичні методи, що знаходять в економічному аналізі застосування при вивченні складних господарських явищ та процесів, особливо там, де необхідно здійснювати великий обсяг статистичних обробок інформації та аналітичних розрахунків. Математичні методи за допомогою систематичного підходу до вивчення господарських процесів з використанням ЕОМ дозволяють розглянути багатоваріантні рішення і вибрати з них найбільш оптимальні.

Слід зазначити, що аналіз господарської діяльності підприємства здійснюється без жорсткої регламентації, як це, наприклад, має місце при організації облікового процесу, але у відповідній послідовності, виходячи з його завдань і якості аналітичної інформації. У зв'язку з цим при виконанні даної роботи це треба мати на увазі і пропонується проводити економічний аналіз досліджуваних показників (виробничої програми, основних фондів, праці, собівартості продукції, доходів, прибутку, рентабельності та ін.) приблизно у такій послідовності:

- вивчення динаміки техніко – економічних показників;
- оцінка ступеня виконання різноманітних планів (бізнес – планів, прогноз – планів, індикативних та ін.);
- дослідження аналізованих показників за різними формами порівняння;
- аналіз складу і структури господарських явищ і процесів за різними ознаками;
- вивчення економічних показників за окремими формами деталізації (в розрізі окремих періодів, структурних підрозділів підприємства, складових частин аналізованих об'єктів та ін.);
- оцінка ступеня участі (вкладу) підрозділів підприємства у формуванні підсумкових аналізованих показників;
- здійснення факторного аналізу досліджуваних економічних показників;
- визначення впливу аналізованих показників на кінцеві результати роботи підприємства;
- формування відповідних висновків, розробка пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення аналітичної роботи і покращення господарської діяльності аналізованого підприємства;
- оформлення результатів проведеного аналізу.

Статистичну інформацію, що використовується під час проведення економічного аналізу, належним чином опрацьовують і подають у розрахунковій роботі у вигляді таблиць, графіків, схем та аналітичних розрахунків.

Закінчується економіко-аналітична робота висновками. Змістом цієї частини є загальні підсумки, зроблені на основі вивчення і дослідження теми розрахункової роботи, що втілюють в собі відповідні висновки, обґрунтовані пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення методики економічного аналізу, підвищення ефективності і якості господарської діяльності аналізованого підприємства.

У списку використаних джерел вказують видавництво, місце і рік їх видання. Він повинен бути повним і ґрунтовним.

Додатки містять в собі таблиці, графіки, схеми, розрахунки, форми звітності та інший матеріал, що має допоміжний характер. Ця частина курсової роботи не є обов'язковою.

При виконанні розрахункової роботи рекомендується користуватися списком запропонованої літератури, зокрема, навчальним посібником з техніко-економічного аналізу діяльності підприємств міського господарства (див. В.О. Костюк. Техніко – економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства. – Харків: ХНАМГ, 2010).

Оформлення роботи

Розрахунково-аналітична робота має бути написана літературною, економічно грамотною мовою, чітким розбірливим почерком, на одному боці аркуша білого паперу з полями: з лівого боку – 30, з правого – 10, зверху й знизу – 20мм.

Рукопис текстової частини слід писати чорнилом (пастою) одного кольору (чорний, синій, фіолетовий).

Робота починається з титульного аркуша, потім наводиться зміст курсової роботи, в якому зазначаються початкові сторінки кожного розділу і підрозділу, назви яких у змісті й тексті мають бути тотожними.

Вступ, основні розділи і висновки у визначеній послідовності починають з нової сторінки. Заголовки структурних елементів і заголовки розділів слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи. Перенесення слів у заголовку не допускається.

Розділи, підрозділи і пункти слід нумерувати арабськими цифрами. Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу крапку не ставлять.

Сторінки слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації упродовж усього тексту.

Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляють. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок. Їх слід розміщувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації (рисунок, графіка, схеми, діаграми та ін.) позначають словом “Рис. – “, яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад, “Рис. 2.1. – Схема взаємозв’язку показників виробничої програми підприємства і факторів, що впливають на їх зміну”. Ілюстрації треба нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, Рис. 3.2. – другий рисунок третього розділу.

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. Таблиця повинна мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і вміщують над таблицею зліва. Усі таблиці слід пронумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, “Таблиця 2.5 – Вихідні дані для факторного аналізу обсягу продукції” - п’ята таблиця другого розділу.

Використані джерела необхідно вказувати в квадратних дужках після відповідного посилання (порядковий номер джерела у списку використаної літератури і через кому номер сторінки).

Список використаних джерел слід подавати в такій послідовності:

- законодавчі акти та постанови Уряду України;
- інструкції, нормативні акти міністерств і відомств;
- доповіді, виступи керівників держави;
- спеціальна література – підручники, монографії, брошури, статті (в алфавітному порядку);
- спеціальні журнали, періодичні видання.

Закінчена розрахунково-аналітична робота має бути зброшурована. Оформлену відповідним чином роботу студент підписує і подає на кафедру міської і регіональної економіки науковому керівникові для рецензування. Після перевірки робота передається студенту для ознайомлення із зауваженнями наукового керівника. Студент повинен зробити в роботі необхідні виправлення.

Виконана на належному рівні робота після рецензування допускається до захисту.

Захист роботи відбувається на кафедрі міської і регіональної економіки, за результатами захисту якої виставляється відповідна оцінка.

3 Методичні вказівки до проведення практичних занять та самостійної роботи

Вивчення навчальної дисципліни розпочинається з розгляду її теоретичних положень. Засвоєння теоретичних питань, основних категорій і термінів дає можливість приступити до розв'язання різноманітних аналітичних завдань. Найбільш складні питання виносяться на розгляд і обговорення під час проведення практичних занять. Велике значення у процесі освоєння і закріплення знань має самостійна робота студентів, завданням якої є формування практичних навичок у їх роботі зі спеціальною літературою, вмінні читати та узагальнювати зміст нормативно-правових регуляторів економічних процесів.

Для опанування навчального курсу рекомендується самостійну роботу студентів здійснювати за такими формами. Це, насамперед, опрацювання лекційного матеріалу. Враховуючи, що під час лекції відбувається лише передача знань з предмета, то передбачається оптимальне поєднання матеріалу лекції з різними видами занять: опитування, тестування, поточний експрес-контроль, розв'язання основних типів задач курсу під час проведення практичних занять.

Самостійна робота передбачає виконання домашніх завдань та підготовку до екзамену (заліку) шляхом опрацювання матеріалів лекційних і практичних занять, рекомендованої літератури та індивідуальних консультацій.

При проведенні практичних занять рекомендується використати завдання 1-60, які представлені у навчальному посібникові з техніко-економічного аналізу діяльності підприємств міського господарства (Див.: Костюк В.О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства: Навч. посібник. – Х.: ХНАМГ, 2010, с. 228 - 242).

4 Тести з навчальної дисципліни

Змістовий модуль. Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства

Тест 1. Термін “аналіз” у перекладі з грецької мови означає:

- 1) визначення взаємозв'язку показників;
- 2) вимірювання та узагальнення даних про зміну економічних явищ та процесів;
- 3) вивчення впливу окремих чинників на досліджуваний показник;
- 4) об'єднання окремих складових економічних явищ;
- 5) розчленування об'єкта на його окремі частини.

Тест 2. Причинно-наслідкові зв'язки економічних явищ та процесів є:

- 1) методом економічного аналізу;
- 2) об'єктами економічного аналізу;

- 3) предметом економічного аналізу;
- 4) суб'єктами економічного аналізу.

Тест 3. Економічні показники діяльності підприємства є:

- 1) методом економічного аналізу;
- 2) об'єктами економічного аналізу;
- 3) предметом економічного аналізу;
- 4) суб'єктами економічного аналізу.

Тест 4. Послідовність аналітичних процедур, які мають на меті одержання висновків та рекомендацій щодо прийняття оптимальних рішень стосовно досліджуваного економічного об'єкта чи явища є:

- 1) аналіз;
- 2) синтез;
- 3) індукція;
- 4) дедукція.

Тест 5. За допомогою якого аналізу встановлюють причинно-наслідкові зв'язки досліджуваного економічного об'єкта чи явища:

- 1) оціночного;
- 2) пошукового;
- 3) діагностичного.

Тест 6. Комплексний та тематичний аналіз – це класифікація економічного аналізу за:

- 1) досліджуваними об'єктами;
- 2) просторовою ознакою;
- 3) ступенем охоплення аналізом досліджуваних об'єктів.

Тест 7. Внутрішній та зовнішній аналіз – це класифікація економічного аналізу за:

- 1) ступенем охоплення аналізом досліджуваного об'єкта;
- 2) напрямками дослідження;
- 3) суб'єктами (користувачами) аналізу;
- 4) способами проведення аналізу.

Тест 8. Горизонтальний, вертикальний та коефіцієнтний аналіз – це класифікація економічного аналізу за:

- 1) напрямками аналітичного дослідження;
- 2) широтою (характером) порівняння;
- 3) способами проведення аналізу.

Тест 9. Метою економічного аналізу є:

- 1) оцінка інвестиційної діяльності підприємства;
- 2) розрахунок показників, що характеризують діяльність підприємства;
- 3) створення аналітичного забезпечення для системи менеджменту;
- 4) використання економіко-математичних методів для дослідження явищ та процесів;
- 5) визначення резервів.

Тест 10. Економічна теорія для аналізу господарської діяльності підприємства є:

- 1) інформаційно-організаційною основою;
- 2) теоретичною і методологічною основою;
- 3) нормативно-правовою базою.

Тест 11. Економічний аналіз створює інформаційне забезпечення для:

- 1) статистичних досліджень;
- 2) економічної теорії;
- 3) менеджменту;
- 4) управлінського обліку

Тест 12. Оцінкова функція економічного аналізу полягає в:

- 1) виявленні резервів підвищення ефективності господарювання;
- 2) використанні методів елімінування;
- 3) визначенні стану досліджуваних показників та їх характеристики;
- 4) виявленні пріоритетних напрямків розвитку підприємства.

Тест 13. Діагностична функція економічного аналізу полягає в:

- 1) виявленні резервів підвищення ефективності господарювання ;
- 2) використанні методів елімінування;
- 3) визначенні стану досліджуваних показників та їх характеристики;
- 4) виявленні пріоритетних напрямків розвитку підприємства;
- 5) виявленні та оцінці причинно-наслідкових зв'язків зміни та розвитку досліджуваних економічних показників.

Тест 14. Пошукова функція економічного аналізу полягає в:

- 1) в розробці рекомендацій для підвищення ефективності господарювання;
- 2) використанні методів елімінування;
- 3) визначенні стану досліджуваних показників та їх характеристики;
- 4) виявленні та оцінці причинно-наслідкових зв'язків зміни та розвитку досліджуваних економічних показників.

Тест 15. Резерви виробництва – це:

- 1) запаси готової продукції на складі;
- 2) невикористані можливості або упущені вигоди;
- 3) збільшення середньої заробітної плати;
- 4) зменшення норми використання сировини.

Тест 16. Під терміном “фактори” розуміють:

- 1) індукцію та дедукцію;
- 2) взаємозв'язки та взаємозалежності;
- 3) рушійні сили розвитку явищ;
- 4) види економічного аналізу та резерви виробництва.

Тест 17. До користувачів матеріалами внутрішнього економічного аналізу належать:

- 1) акціонери;
- 2) податкові органи;
- 3) державні статистичні органи;
- 4) керівники підприємств.

Тест 18. До позаоблікових джерел інформації економічного аналізу відносяться:

- 1) статистичний облік і звітність;
- 2) оперативний облік і звітність;
- 3) вибіркові дані;
- 4) бухгалтерський облік і звітність.

Тест 19. Метод економічного аналізу – це:

- 1) системне, комплексне вивчення економічних явищ та процесів;
- 2) збір інформаційних даних;
- 3) перевірка інформаційної бази та підготовка її до аналізу.

Тест 20. Факторний аналіз передбачає:

- 1) класифікацію факторів за просторовою ознакою;
- 2) оцінку зміни факторів у просторі та часі;
- 3) поділ факторів на кількісні та якісні;
- 4) кількісну та якісну оцінку зміни досліджуваних економічних показників.

Тест 21. Модель в економічному аналізі – це:

- 1) система показників, які характеризують об'єкт аналізу;
- 2) метод економічного аналізу;
- 3) критерії оптимізації зміни досліджуваного об'єкта;
- 4) умовний образ об'єкта аналізу, що відображає його основні характеристики.

Тест 22. Моделі, що використовуються в економічному аналізі, коли досліджуваний показник є добутком кількох факторів, - це:

- 1) мультиплікативні моделі;
- 2) адитивні моделі;
- 3) змішані моделі.

Тест 23. Сукупність методів та прийомів, що визначають алгоритм розв'язання задачі – це:

- 1) метод економічного аналізу;
- 2) методика економічного аналізу;
- 3) предмет економічного аналізу;
- 4) принцип аналітичних досліджень.

Тест 24. Який метод економічного аналізу використовують для розрахунку впливу окремих чинників на зміну досліджуваних показників:

- 1) прийом деталізації;
- 2) ланцюгові підстановки;
- 3) ряди динаміки;
- 4) вибірковий метод.

Тест 25. Метод ланцюгових підстановок дозволяє:

- 1) оцінити зміну параметрів у часі;
- 2) визначити вплив факторів на результативний показник;
- 3) визначити тип функціонального зв'язку;
- 4) виявити тенденцію та закономірності зміни і розвитку економічних явищ та процесів.

Тест 26. Якщо різницю за кількісним показником помножимо на базисне значення якісного показника, то за способом різниць визначаємо:

- 1) вплив зміни якісного показника на зміну аналізованого показника;
- 2) вплив зміни кількісного показника на зміну аналізованого показника;
- 3) вплив зміни аналізованого показника на зміну кількісного показника.

Тест 27. За допомогою яких статистичних групувань можна встановити причинно-наслідкові зв'язки між досліджуваними ознаками економічних явищ та факторів:

- 1) типологічних; 2) структурних; 3) аналітичних.

Тест 28. Середні величини в економічному аналізі використовують для:

- 1) визначення структурних зрушень;
- 2) узагальнення характеристики сукупності однорідних явищ;
- 3) оцінки впливу факторів на зміну результативного показника;
- 4) визначення тенденції зміни економічних явищ та процесів.

Тест 29. За допомогою яких способів аналізу виявляються взаємозв'язки між економічними явищами:

- 1) деталізація;
- 2) статистичне групування;
- 3) кореляція;
- 4) спосіб зіставлення паралельних рядів.

Тест 30. Теоретичною основою економічного аналізу є:

- 1) філософія; 2) математика; 3) інформатика.

Змістовий модуль. Аналіз фінансово-економічних показників діяльності підприємств міського господарства

Тест 1. У виконання плану з випуску продукції за структурою при аналізі цього показника зараховується:

- 1) плановий обсяг продукції;
- 2) фактичний обсяг випуску продукції;
- 3) фактичний обсяг випуску продукції, але не вищий за його рівень при плановій структурі.

Тест 2. Коефіцієнт асортиментності продукції – це відношення:

- 1) фактичного випуску продукції до планового ;
- 2) планового випуску продукції до фактичного ;
- 3) фактичного випуску продукції у межах плану до планового.

Тест 3. Чи може процент виконання плану з асортименту продукції при аналізі цього показника перевищувати 100?

- 1) так; 2) ні.

Тест 4. Яка з формул дозволяє визначити вплив продуктивності одиниці обладнання на відхилення фактичного обсягу виробництва від планового (ΔQ_v), коли обсяг виробництва продукції розраховується як добуток кількості одиниць обладнання (N), фонду часу його роботи (t) та продуктивності одиниці обладнання (V):

- 1) $\Delta Q_v = (V_{\phi} - V_{пл}) N_{пл} t_{пл}$;
- 2) $\Delta Q_v = (V_{\phi} - V_{пл}) N_{\phi} t_{пл}$;
- 3) $\Delta Q_v = (V_{\phi} - V_{пл}) N_{\phi} t_{\phi}$.

Тест 5. Яка з формул дозволяє визначити вплив використання обладнання у часі на відхилення фактичного обсягу виробництва від планового (ΔQ_t), коли обсяг виробництва розраховується як добуток кількості одиниць обладнання (N), фонду часу його роботи (t) та продуктивності одиниці обладнання (V):

- 1) $\Delta Q_t = (t_{\phi} - t_{пл}) N_{пл} V_{\phi}$;
- 2) $\Delta Q_t = (t_{\phi} - t_{пл}) N_{\phi} V_{пл}$;
- 3) $\Delta Q_t = (t_{\phi} - t_{пл}) N_{\phi} V_{\phi}$.

Тест 6. Як аналізується структура промислово-виробничого персоналу підприємства?

- 1) Зіставленням фактичної питомої ваги робітників у загальній численності персоналу з плановою величиною;
- 2) Зіставленням фактичної питомої ваги кожної категорії персоналу з плановою і фактичною її величиною за минулий звітний період;
- 3) Зіставленням фактичної чисельності робітників за категоріями персоналу з плановою їх величиною.

Тест 7. Як визначити вплив зміни питомої ваги робітників на зміну продуктивності праці всього персоналу:

- 1) Множенням відпрацьованого часу на середньогодинну продуктивність праці;
- 2) Множенням відхилення за чисельністю робітників на обсяг продукції;
- 3) Множенням відхилення між фактичною і плановою величиною питомої ваги робітників на їх планову продуктивність праці.

Тест 8. Які фактори впливають на зміну денної продуктивності праці робітників:

- 1) Обсяг продукції і загальна кількість відпрацьованих людино-днів;
- 2) Зміна тривалості робочого дня і годинної продуктивності праці;
- 3) Зміна чисельності робітників і їх продуктивності праці.

Тест 9. Як визначити вплив годинної продуктивності праці на обсяг виробленої продукції:

- 1) Множенням фактичної чисельності робітників на планову годинну продуктивність праці;
- 2) Множенням планової годинної продуктивності праці на загальну величину фактично відпрацьованої кількості людино-годин;
- 3) Множенням відхилення між фактичною і плановою величинами годинної продуктивності на фактично відпрацьовані робітниками людино-години.

Тест 10. Які фактори впливають на зміну рівня фондівдачі основних фондів:

- 1) Обсяг продукції;
- 2) Величина основних фондів;
- 3) Питома вага активної частини основних фондів;
- 4) Фондовіддача активної частини основних фондів.

Тест 11. Як визначити вплив фондівдачі на зміну обсягу продукції:

- 1) Множенням фондівдачі на середню вартість основних фондів
- 2) Множенням зміни фондівдачі на середню вартість основних фондів у звітному періоді;
- 3) Множенням зміни середньої вартості основних фондів на рівень фондівдачі в базисному періоді.

Тест 12. Який метод досліджування використовується для факторного аналізу обсягу виробництва продукції (послуг):

- 1) Ряди динаміки;
- 2) Ланцюгові підстановки;
- 3) Вибірковий метод.

Тест 13. Яка з формул дозволяє визначити вплив чисельності працівників на відхилення обсягу виробництва продукції у звітному періоді від базисного (ΔQ_T), коли обсяг виробництва розраховується як добуток кількості працівників (T), фондоозброєності праці (W) та фондівдачі основних фондів (f):

- 1) $\Delta Q_T = (T_1 - T_0) W_0 f_0$;
- 2) $\Delta Q_T = (T_1 - T_0) W_0 f_1$;
- 3) $\Delta Q_T = (T_1 - T_0) W_1 f_0$.

Тест 14. Яка з формул дозволяє визначити вплив фондоозброєності праці на відхилення обсягу виробництва продукції у звітному періоді від базисного (ΔQ_w), коли обсяг виробництва розраховується як добуток кількості працівників (T), фондоозброєності праці (W) та фондівдачі основних фондів (f):

- 1) $\Delta Q_w = (W_1 - W_0) T_1 f_0$;
- 2) $\Delta Q_w = (W_1 - W_0) T_0 f_1$;
- 3) $\Delta Q_w = (W_1 - W_0) T_1 f_1$.

Тест 15. Яка з формул дозволяє визначити вплив фондівдачі основних фондів на відхилення обсягу виробництва продукції у звітному періоді від базисного (ΔQ_f), коли обсяг виробництва розраховується як добуток кількості працівників (T), фондоозброєності праці (W) та фондівдачі основних фондів (f):

- 1) $\Delta Q_f = (f_1 - f_0) T_0 W_0$
- 2) $\Delta Q_f = (f_1 - f_0) T_1 W_0$;
- 3) $\Delta Q_f = (f_1 - f_0) T_1 W_1$.

Тест 16. Як визначити вплив середньої ціни (тарифу) одиниці продукції (послуг) на зміну величини доходу підприємства:

- 1) Множенням зміни обсягу продукції на рівень середньої ціни (тарифу) одиниці продукції (послуг) в базисному періоді;
- 2) Множенням зміни рівня середньої ціни (тарифу) одиниці продукції (послуг) на обсяг реалізованої продукції (послуг) в звітному періоді;
- 3) Множенням зміни середньої ціни (тарифу) одиниці продукції (послуг) на обсяг реалізованої продукції (послуг) в базисному періоді.

Тест 17. Як визначити вплив обсягу реалізації послуг підприємства на зміну величини його доходу:

- 1) Множенням зміни обсягу реалізації послуг на середній тариф одиниці послуг в базисному періоді;
- 2) Множенням зміни обсягу реалізації послуг на середній тариф одиниці послуг у звітному періоді;
- 3) Множенням зміни обсягу реалізації послуг на зміну середнього тарифу послуг.

Тест 18. Як визначити вплив рівня рентабельності продажів на зміну величини прибутку підприємства:

- 1) Множенням зміни рівня рентабельності продажів на величину доходу підприємства у звітному періоді;
- 2) Множенням зміни рівня рентабельності продажів на величину доходу у базисному періоді;
- 3) Множенням зміни рівня рентабельності продажів на зміну доходу підприємства.

Тест 19. Яка формула дозволяє визначити вплив обсягу реалізації води споживачам водопровідного підприємства на відхилення величини його прибутку у звітному періоді від базисного ($\Delta\Pi_Q$), коли прибуток розраховується як добуток обсягу реалізації води споживачам (Q), середнього тарифу одного кубічного метра реалізованої води (t) і рівня рентабельності продажів (P):

- 1) $\Delta\Pi_Q=(Q_1-Q_0) t_1 P_1$;
- 2) $\Delta\Pi_Q=(Q_1-Q_0) t_0 P_0$;
- 3) $\Delta\Pi_Q=(Q_1-Q_0) t_1 P_0$;
- 4) $\Delta\Pi_Q=(Q_1-Q_0) t_0 P_1$.

Тест 20. Яка з формул дозволяє визначити вплив середнього тарифу одного кубічного метра реалізованої води на відхилення величини прибутку водопровідного підприємства у звітному періоді від базисного ($\Delta\Pi_t$), коли прибуток розраховується як добуток обсягу реалізації води споживачам (Q), середнього тарифу одного кубічного метра реалізованої води (t) і рівня рентабельності продажів (P):

- 1) $\Delta\Pi_t=(t_1-t_0) Q_0 P_0$;
- 2) $\Delta\Pi_t=(t_1-t_0) Q_1 P_1$;
- 3) $\Delta\Pi_t=(t_1-t_0) Q_1 P_0$;
- 4) $\Delta\Pi_t=(t_1-t_0) Q_0 P_1$.

Тест 21. Яка з формул дозволяє визначити вплив рівня рентабельності продажів на відхилення величини прибутку водопровідного підприємства у звітному періоді від базисного ($\Delta\Pi_p$), коли прибуток розраховується як добуток реалізації води споживачам (Q), середнього тарифу одного кубічного метра реалізованої води (t) і рівня рентабельності продажів (P):

- 1) $\Delta\Pi_p=(P_1-P_0) Q_1 t_1$;
- 2) $\Delta\Pi_p=(P_1-P_0) Q_0 t_0$;
- 3) $\Delta\Pi_p=(P_1-P_0) Q_1 t_0$;
- 4) $\Delta\Pi_p=(P_1-P_0) Q_0 t_1$.

Тест 22. Як визначити вплив зміни матеріальних затрат на відхилення обсягу виробництва продукції у звітному періоді від базисного:

- 1) Множенням зміни матеріальних затрат на величину рівня матеріаловіддачі у звітному періоді;
- 2) Множенням зміни матеріальних затрат на величину рівня матеріаловіддачі у базисному періоді;
- 3) Множенням зміни матеріальних затрат на індекс рівня матеріаловіддачі.

Тест 23. Як визначити вплив рівня матеріаловіддачі на зміну обсягу виробництва продукції у звітному періоді стосовно базисного?

- 1) Множенням зміни рівня матеріаловіддачі на величину матеріальних затрат у базисному періоді;
- 2) Множенням зміни рівня матеріаловіддачі на величину матеріальних затрат у звітному періоді;
- 3) Множенням зміни рівня матеріаловіддачі на відносний приріст матеріальних затрат.

Тест 24. Маржинальний дохід визначається як :

- 1) Сума прибутку та змінних витрат;
- 2) Сума прибутку та постійних витрат;
- 3) Різниця обсягу реалізації продукції та постійних витрат;
- 4) Різниця обсягу реалізації продукції та суми постійних і змінних витрат.

Тест 25. Яке з наведених співвідношень є оптимальним з економічної точки зору (де I_t , I_ϕ , I_Q , I_π - відповідно індекси чисельності працівників, основних фондів, обсягу продукції, прибутку):

- 1) $1 < I_t < I_\phi < I_Q < I_\pi$,
- 2) $1 < I_t > I_\phi > I_Q > I_\pi$;
- 3) $1 > I_t > I_\phi > I_Q > I_\pi$;
- 4) $1 < I_t < I_\phi < I_Q > I_\pi$;
- 5) $1 > I_t > I_\phi > I_Q > I_\pi$.

Тест 26. Вихідні розрахункові формули прибутку від реалізації води споживачам водопровідного підприємства для факторного аналізу цього показника являють собою добуток таких чинників:

- 1) Підйом води і величини прибутку, розрахованого на кубічний метр піднятої води;
- 2) Дохід підприємства, рентабельність продажу, підйом води;

3) Обсяг реалізованої води, середній тариф кубічного метра реалізованої води, рентабельність продажу, прибуток;

4) Обсяг реалізованої води, дохід підприємства і рентабельність продажу;

5) Підйом води, коефіцієнт подання води в мережу, коефіцієнт реалізованої води споживачам, середній тариф кубічного метра реалізованої води, рентабельність продажу;

6) Обсяг реалізованої води споживачам і величина прибутку, розрахованого на кубічний метр реалізованої води споживачам, підйом води;

7) Підйом води, дохід, реалізований на кубічний метр піднятої води, рентабельність продажу, обсяг реалізованої води;

8) Дохід підприємства і середній тариф одного кубічного метра реалізованої води.

Тест 27. Для аналізу складу і структури собівартості продукції за економічними елементами операційних витрат використовуються такі її складові частини:

- 1) Матеріальні затрати;
- 2) Витрати на оплату праці;
- 3) Відрахування на соціальні заходи;
- 4) Витрати на утримання і експлуатацію обладнання;
- 5) Накладні затрати;
- 6) Амортизація;
- 7) Інші операційні витрати.

Тест 28. Які з наведених нижче показників необхідно включити до вихідної моделі прибутку водопроводу, щоб можна було здійснити п'ятифакторний аналіз цього показника за допомогою способу ланцюгових підстановок:

- 1) Середня вартість основних фондів;
- 2) Рівень рентабельності виробничих фондів;
- 3) Підйом води;
- 4) Коефіцієнт подання води в мережу;
- 5) Коефіцієнт реалізованої води споживачам;
- 6) Середній тариф кубічного метра реалізованої води;
- 7) Рентабельність об'єму продажу.

Тест 29. Які з наведених нижче показників необхідно включити до вихідної моделі доходу від пасажироперевезень, щоб можна було здійснити семифакторний аналіз цього показника за допомогою способу ланцюгових підстановок?

- 1) Середньоінвентарне число рухомого складу.
- 2) Число календарних днів у звітному періоді.
- 3) Коефіцієнт випуску вагонів на лінію.
- 4) Середньодобова тривалість рухомого складу на лінії.
- 5) Середньоексплуатаційна швидкість руху вагонів.

- 6) Кількість пасажирів, що припадає на один вагоно-кілометр пробігу.
- 7) Середній тариф однієї пасажироперевозки.
- 8) Середня дальність поїздки одного пасажирів.
- 9) Кількість виконаних пасажиро-кілометрів.

Тест 30. Для факторного аналізу показника „доходи від пасажироперевезень” за допомогою способу ланцюгових підстановок необхідно скласти і обґрунтувати його семифакторну модель за умови, що на зміну цього показника впливають наступні чинники:

- 1) середньоінвентарне число рухомого складу;
- 2) число днів у звітному періоді;
- 3) середньодобова тривалість рухомого складу на лінії;
- 4) коефіцієнт випуску вагонів на лінію;
- 5) кількість пасажирів, що припадає на один вагоно-кілометр пробігу;
- 6) середньоексплуатаційна швидкість руху вагонів;
- 7) середній тариф перевози одного пасажирів;
- 8) середня дальність поїздки одного пасажирів;
- 9) кількість робітників підприємства.

5 Питання до самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни

1. Визначити предмет, зміст, об'єкт, суб'єкт та рівень проведення аналізу діяльності підприємств міського господарства.
2. Обґрунтуйте роль і значення проведення фінансово-економічного аналізу у вивченні діяльності підприємства міського господарства.
3. Визначити мету, основні функції та завдання проведення фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства міського господарства.
4. Дайте узагальнюючу оцінку основним вимогам (принципам), що пред'являються до проведення аналізу діяльності підприємств міського господарства.
5. Дайте визначення терміну „метод економічного аналізу” і назвіть його характерні особливості.
6. Інтерпретуйте поняття загальної та часткової методики фінансово-економічного аналізу діяльності підприємств міського господарства.
7. Поясніть суть і необхідність використання економіко-статистичних моделей в аналітичних дослідженнях.
8. Дайте характеристику основним прийомам (способам) фінансово-економічного аналізу, які використовуються при вивченні діяльності підприємств міського господарства.
9. Визначте, за якими ознаками класифікують фактори, що впливають на зміну результатів діяльності підприємств міського господарства.
10. Обґрунтуйте основні напрямки застосування прийому порівняння показників в аналітичних дослідженнях.
11. Поясніть суть, значення та сферу використання прийому деталізації показників в аналітичних дослідженнях.
12. Розкрийте суть, значення та сферу використання балансового (сальдового) прийому в економічному аналізі діяльності підприємств міського господарства.
13. Поясніть суть, значення та сферу використання прийому статистичних групувань в аналізі діяльності підприємств міського господарства.
14. Обґрунтуйте основні напрямки застосування способу перерахунку показників в аналізі діяльності підприємств міського господарства.
15. Розкрийте суть, значення та сферу використання абсолютних і відносних величин (показників) в аналітичних дослідженнях підприємства.
16. Поясніть суть методу середніх величин та особливості його використання при аналізі діяльності підприємств міського господарства.
17. Розкрийте суть, значення та сферу використання прийому „ряди динаміки” при дослідженні закономірностей зміни показників діяльності підприємств міського господарства.
18. Поясніть суть способу зіставлення паралельних рядів та особливості його використання при вивченні взаємозв'язків між економічними явищами та процесами.

19. Обґрунтуйте значення та сферу використання індексного методу при аналізі діяльності підприємств міського господарства.
20. Розкрийте суть методу ланцюгових підстановок, його модифікацій та сферу їх використання в фінансово-економічному аналізі діяльності підприємств міського господарства.
21. Поясніть суть, значення та сферу використання вибіркового методу при аналітичних дослідженнях діяльності підприємств міського господарства.
22. Визначити суть методу експертних оцінок та сферу його використання в економічному аналізі діяльності підприємства.
23. Поясніть методику побудови схематичних і математичних факторних моделей узагальнюючих показників діяльності підприємств міського господарства (назвіть типи таких моделей і визначте сферу їх застосування в аналітичних дослідженнях).
24. Розкрийте суть, завдання та методику проведення факторного аналізу узагальнюючих показників діяльності підприємства.
25. Визначте основні напрямки використання графічного і табличного способів відображення аналітичних даних в аналізі господарської діяльності підприємств.
26. Назвіть види економічного аналізу та характеризуйте їх за різними ознаками.
27. Охарактеризуйте види економічного аналізу за функціями та способами їх проведення.
28. Дайте характеристику інформаційної бази аналітичних досліджень.
29. Розкрийте роль, зміст і основні етапи організації аналітичної роботи.
30. Охарактеризуйте основні форми узагальнення та оформлення результатів фінансово-економічного аналізу діяльності підприємств міського господарства.
31. Розкрийте значення, основні завдання, інформаційну базу, аналітичні показники (вимірники) продукції (робіт, послуг) техніко-економічного аналізу виробничої програми підприємств міського господарства.
32. Охарактеризуйте загальну методику аналізу виконання виробничої програми підприємств міського господарства.
33. Розкрийте загальну методику розрахунку впливу техніко-економічних факторів на зміну обсягу виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг).
34. Обґрунтуйте методику розрахунку впливу трудових факторів на зміну показників виробничої програми підприємств міського господарства.
35. Охарактеризуйте методику розрахунку впливу техніко-експлуатаційних факторів на зміну показників виробничої програми підприємств міського електротранспорту.
36. Поясніть методику обчислення впливу окремих чинників на зміну показника виробничої програми водопровідного підприємства „обсяг реалізованої води споживачам” (побудуйте та обґрунтуйте структурно-логічну факторну модель цього показника).

37. Розкрийте методику факторного аналізу показника виробничої програми готелю „кількість ліжко-діб, наданих населенню” (побудуйте та обґрунтуйте структурно-логічну факторну модель цього показника).
38. Поясніть методику аналізу складу і структури наданих послуг за їх асортиментом та обґрунтуйте розрахунок впливу структурного чинника (структурних зрушень) на виконання виробничої програми підприємств міського житлово-комунального господарства.
39. Аналіз і оцінка ритмічності роботи комунального підприємства (назвіть та прокоментуйте методику обчислення аналітичних показників, що використовуються для оцінки ритмічності виробничого процесу).
40. Визначте основні напрямки, за якими проводиться аналіз основних фондів комунальних підприємств.
41. Розкрийте методику аналізу динаміки, складу, структуру, руху, технічного стану та ефективності використання основних фондів підприємства.
42. Охарактеризуйте методику аналізу динаміки, складу, структури, технічного стану та ефективності використання виробничого устаткування підприємства за різними ознаками.
43. Поясніть методику факторного аналізу фондівдачі основних фондів (побудуйте та обґрунтуйте факторну модель цього показника).
44. Прокоментуйте методику факторного аналізу рентабельності основних фондів (побудуйте та обґрунтуйте факторну модель цього показника).
45. Розкрийте методику розрахунку впливу виробничого устаткування та ефективності його використання на зміну обсягу виробництва продукції (обґрунтуйте схематичну та математичну модель взаємозв'язку відповідних аналітичних показників).
46. Охарактеризуйте методику розрахунку впливу основних фондів та ефективності їх використання на зміну обсягу виробництва продукції (послуг) комунальних підприємств (побудуйте схему та математичну модель взаємозв'язку відповідних аналітичних показників).
47. Дайте оцінку озброєності праці основними фондами (назвіть та прокоментуйте методику розрахунку аналітичних показників, що використовуються для такої оцінки).
48. Розкрийте методику аналізу ефективності використання земельної площі, зайнятої аналізованим підприємством (обґрунтуйте схематичну та математичну модель взаємозв'язку).
49. Охарактеризуйте загальну методику аналізу динаміки, укомплектованості, складу, структури, руху та ефективності використання чисельності працівників підприємства за різними ознаками.
50. Прокоментуйте методику аналізу ефективності використання робочого часу працівників підприємства (назвіть та поясніть методику обчислення відповідних показників, що використовуються у процесі такого аналізу).

51. Розкрийте методику розрахунку впливу трудового та технічного потенціалу підприємства на кінцеві результати його роботи: обсяг виробництва продукції (послуг), дохід та прибуток (побудуйте та обґрунтуйте схематичну і математичну модель цих показників для їх факторного аналізу).
52. Поясніть методику факторного аналізу показників продуктивності праці (обґрунтуйте математичні факторні моделі цих показників).
53. Визначить основні напрямки аналізу собівартості продукції (робіт, послуг) комунальних підприємств за окремими ознаками.
54. Охарактеризуйте методику факторного аналізу окремих економічних елементів операційних витрат на виробництво продукції (робіт, послуг).
55. Розкрийте загальну методику аналізу доходів підприємств міського житлово-комунального господарства.
56. Прокоментуйте методику факторного аналізу доходів окремих комунальних підприємств.
57. Охарактеризуйте основні напрямки аналізу прибутку та рентабельності підприємств міського господарства.
58. Обґрунтуйте методику факторного аналізу прибутку окремих підприємств міського житлово-комунального господарства (побудуйте схематичну та математичну факторну модель цього показника стосовно житлового підприємства міського електротранспорту, водопроводу, каналізації, теплових, електричних та газових мереж, готелю та ін..)
59. Поясніть суть маржинального підходу до аналізу доходу та прибутку підприємства (побудуйте та обґрунтуйте схематичну і математичну модель цих показників з точки зору їх маржинального аналізу).
60. Висвітліть основні напрямки аналізу фінансового стану підприємства.

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

Кафедра Міської і регіональної економіки

Розрахунково-аналітична робота

з курсу «Аналіз господарської діяльності підприємств міського господарства»

на тему: _____

(назва роботи)

Виконавець: _____

Керівник _____

Харків – 201__

ДОДАТОК 2

Зразок оформлення змісту розрахунково-аналітичної роботи на тему «Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства».

Зміст

Вступ
Техніко-економічна характеристика аналізованого підприємства
Аналіз виконання виробничої програми
Аналіз ефективності використання основних фондів
Аналіз ефективності використання праці
Аналіз собівартості продукції (послуг)
Аналіз доходів
Аналіз прибутку та рентабельності
Аналіз фінансового стану підприємства
Висновок
Список джерел
Додатки

ДОДАТОК 3

Зразок оформлення змісту розрахунково-аналітичної роботи на тему «Аналіз ефективності використання основних фондів підприємства»

Зміст

Вступ
Техніко-економічна характеристика аналізованого підприємства
Аналіз обсягу і динаміки основних фондів
Аналіз складу і структури основних фондів
Аналіз руху основних фондів
Аналіз технічного стану основних фондів
Аналіз фондоозброєності праці
Аналіз ефективності використання основних фондів
Аналіз впливу основних фондів і ефективності їх використання на кінцеві результати роботи підприємства
Висновок
Список джерел
Додатки

Показники роботи підприємства теплових мереж

Показники	Базисний рік	Звітний рік
<u>Показники виробничої програми</u>		
Виробництво теплової енергії, тис. Гкал	4107	4230
Покупна тепла енергія, тис. Гкал	2220	2290
Власні потреби, тис. Гкал	85	60
Втрати теплової енергії, тис. Гкал	987	950
Відпущено (реалізовано) теплової енергії споживачам – усього, тис. Гкал	5255	5510
у тому числі:		
населенню, тис. Гкал	4550	4580
бюджетним організаціям, тис. Гкал	460	545
іншим споживачам, тис. Гкал	245	385
Основні фонди – усього, тис. грн.	590654	586290
у тому числі:		
будинки, споруди, передавальні пристрої, тис. грн.	489642	485730
машини і обладнання, тис. грн.	62284	62840
транспортні засоби, тис. грн.	9783	9885
інструменти, інвентар, тис. грн.	24945	23805
малоцінні необоротні матеріальні активи, тис. грн.	3194	3080
інші основні засоби, тис. грн.	806	950
Вартість основних фондів на початок року, тис. грн.	590654	634695
Надійшло нових основних фондів, тис. грн.	57827	59325
Вибуло основних фондів, тис. грн.	13786	12580
Вартість основних фондів на кінець року, тис. грн.	634695	681440
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	612675	658067
Кількість працівників на початок року, чол.	6758	6839
Кількість прийнятих працівників, чол.	1003	950
Кількість звільнених працівників – усього, чол.	922	1020
у тому числі за власним бажанням, чол.	550	450
Кількість працівників на кінець року, чол.	6839	6769
Середньооблікова чисельність працівників, чол.	6798	6804
Фонд заробітної плати працівників – усього, тис. грн.	140675	141523
у тому числі:		
фонд основної заробітної плати, тис. грн.	86853	87115
фонд додаткової заробітної плати, тис. грн.	52980	53505
інші виплати, тис. грн.	842	903
Витрати підприємства – усього, тис. грн.	954320	972940
у тому числі:		
матеріальні витрати, тис. грн.	696654	705380
витрати на оплату праці, тис. грн.	124061	125065
відрахування на соціальні заходи, тис. грн.	44853	45023
амортизація, тис. грн.	17178	17208
інші операційні витрати, тис. грн.	71574	80264
Доходи підприємства, тис. грн.	1049037	1067925
Прибуток, тис. грн.	94717	94985

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І ЗАВДАННЯ

*до виконання курсової (розрахунково-аналітичної) роботи,
проведення практичних занять та самостійної роботи з курсу*

***АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА***

(для студентів усіх форм навчання за спеціальністю 7.03050401,
8.03050401 – Економіка підприємства)

Укладач: **КОСТЮК** Василь Остапович

Відповідальний за випуск *П. Т. Бубенко*

Редактор *З. І. Зайцева*

Комп'ютерне верстання *Є. Г. Панова*

План 2014, поз. 504 М

Підп. до друку 06.02.2014 р.

Друк на ризографі

Зам. №

Формат 60×84/16

Ум. друк. арк. 2,0

Тираж 500 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rektorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4705 від 28.03.2014 р.